

رهبر فرزانه انقلاب در دیدار با
اعضای کمیسیون اصل نود:
«یک نقطه امیدی برای
شکایت‌کنندگان از دستگاه‌های
مختلف است و باید مواظب
بود این نقطه امید بسته و کور
نشود از طرفی در تفسیر طرز کار،
قول‌های متفاوتی وجود دارد که
مصادیق جزئی و کلی را شامل
می‌شود و می‌توان گفت حوزه
صلاحیت‌های قانونی اصل نود
را گسترش داده و شایسته است
کمیسیون نیز با عزم جدی موارد
را دنبال کند. لذا به فضل و مدد
الهی این کمیسیون در دوره
یازدهم مجلس شورای اسلامی با
همین رویکرد به بررسی شکایات
جزئی و کلی واصله پرداخته که
منشأ خدمات و برکات خوبی
در اصلاح فرایندها، شناسایی
تخلفات و... بوده است.»

فصل دهم

۱۰

کمیسیون اصل ۹۰

کارنامه عملکرد

شان نظارتی نماینده

کمیسیون اصل نودم قانون اساسی بر اساس تکلیف قانونی خود شکایات مردم از طرز کار قوای سه گانه را مورد بررسی قرار می‌دهد.

آنچه در این میان از اهمیت ویژه‌ای می‌تواند برخوردار باشد این است که رسیدگی به شکایات علاوه بر اینکه بتواند نسبت به مسئله شاکی و حل آن مؤثر باشد در ابعاد وسیع‌تر و با بهره‌گیری از شکایات واصله به عنوان مصادیقی از کل نیز به موضوع پرداخته و موجبات اصلاح رویه‌های غلط، اجرای صحیح قوانین، آسیب‌شناسی عملکرد مجریان و یا قوانین را همراه با بررسی خود دنبال نماید.

گزارش حاضر گوشه از اهم اقدامات کلان این کمیسیون در طول قریب به سه سال کارکرد کمیسیون اصل نود در دوره یازدهم قانون‌گذاری است که به اختصار در خصوص هر کدام از حیث اهمیت، اقدامات و نتیجه نکاتی بیان شده است.

کمیسیون اصل ۹۰ به روایت آمار

۵۷۹

کل جلسات رسمی

۵

جلسه با روسای قوا

۳۹

نظارت‌های میدانی

۴۲

جلسه با معاونان قوا

۵۹

جلسه با وزرا

۲۲

گزارش‌های قرائت‌شده از صحن مجلس

۹۸۵

پرونده‌های جاری و در حال رسیدگی

تاریخ تنظیم: دیماه ۱۴۰۲

دوران مسئولیتی حجت‌الاسلام پژمان فر در کمیسیون اصل ۹۰ مجلس یازدهم

کارویژه‌های کمیسیون اصل ۹۰ مجلس یازدهم

آلودگی هوا   قانون چک   بحران آب   شفافیت تسهیلات کلان

سامانه اطلاعات جامع سوانح جاده‌ای   نظارت بر نظام جامع اطلاعات مالیاتی کشور

خط لوله نفت گوره به جاسک   سامانه تصدیق الکترونیک   بررسی شکایت دانشجویان بورسیه

اخذ مابه‌التفاوت کالاها پس از حذف ارز ترجیحی   رسیدگی به تخلفات و جرایم در آزمون‌های سراسری

سامانه ملی املاک و اسکان   افزایش حقوق سربازان وظیفه   قانون جامع حدنگار (کاداستر)

تکمیل بانک اطلاعاتی شرکت‌های دولتی   قانون اقدام راهبردی برای لغو تحریم‌ها

نظارت بر درگاه ملی صدور مجوزها   مقابله با تغییر کاربری غیرمجاز اراضی   فعال سازی کنوانسیون مبارزه با فساد

بررسی شکایت مردمی از عملکرد رئیس جمهور سابق   الکترونیکی کردن مزایده‌های قوه قضاییه و پرداخت‌ها

نظارت بر عملکرد سازمان زندان‌ها   پروژه‌های فاقد مجوز زیست‌محیطی   نظارت بر واردات محصولات تراریخته

افزایش ظرفیت پذیرش رشته‌های پزشکی   پیگیری قانون حمایت از حقوق معلمان

بخش دوم: کمیته‌های تخصصی (تاریخ تنظیم: دیماه ۱۴۰۲)

شکایاتی که در صلاحیت کمیسیون نبوده است	ارسال پاسخ دستگاه‌ها برای شکایات	دعوت از شاکی و متشاکی	مکاتبات انجام شده	جوابیه‌های واصله	شکایات واصله به کمیسیون	
۳۴۲	۱۴۹۲	۱۸۷	۳۳۲۸	۴۱۵۷	۱۸۲۴	کمیته فرهنگی اجتماعی
۷۶۳	۸۷۷	۴۱۵	۴۷۰۵	۵۰۵۳	۲۱۲۲	کمیته اقتصادی
۳۸۵	۲۸۸	۹۷	۱۲۰۴	۱۴۸۹	۷۸۰	کمیته سیاسی نظامی
۱۲۱۴	۱۹۱	۱۰۶	۱۳۰۶	۱۰۰۱	۱۵۲۱	کمیته قضایی
-	۱۹	۵۹۷	۳۳۶۷	۱۶۵۸	۴۶۴	کمیته امور ویژه ساماندهی مجلس و نمایندگان
۲۷۰۴	۲۸۶۷	۱۴۰۲	۱۳۸۱۰	۱۳۳۵۸	۶۷۱۱	مجموع

وصول قانون چک

درباره اهمیت اصلاح قانون چک در کشور، همین بس که تا سال ۱۳۹۶ و پیش از قانون جدید، بیش از ۱۷ میلیون فقره چک به ارزش ۱۶۰ هزار میلیارد تومان برگشت خورده بود و رتبه دوم پرونده‌های حقوقی در قوه قضاییه به موضوع مطالبه وجه چک اختصاص داشت. علاوه بر این، ۹۵ درصد زندانیان جرائم غیرعمد و ۹۵ درصد محکومان زن جرایم مالی به دلیل چک برگشتی در زندان بودند.

قانون صدور چک باهدف کاهش میزان چک‌های برگشتی، شفافیت گردش مالی کشور و از بین بردن زمینه‌های پول شویی در دستور کار پیگیری کمیسیون اصل ۹۰ مجلس شورای اسلامی قرار گرفت. سرانجام علی‌رغم مقاومت‌های دولت دوازدهم، قانون صدور چک عملیاتی گردید.

بهبودها از مقایسه ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۱

۵۳٪

کاهش ۵۳ درصدی آمار نسبت ارزش چک برگشتی به کل
(از ۲۱.۵ به ۱۰ درصد)

۴۶٪

کاهش ۴۶ درصدی آمار نسبت تعداد چک برگشتی به کل
(از ۱۵ به ۸ درصد)

۹۶٪

در سال ۹۶ روزانه ۱۰ نفر زندانی چک داشتیم
ولی اکنون یک نفر زندانی در هر سه روز داریم.

۸

کاهش پرونده‌های مطالبه وجه چک از رتبه دوم
پرونده‌های حقوقی در سال ۹۶ به رتبه هشتم پرونده‌های
حقوقی در سال ۱۴۰۱

به نقل از معاون فناوری‌های نوین بانک مرکزی، در سال ۹۶ روزانه تقریباً ۱۰ نفر به دلیل چک برگشتی به زندان روانه می‌شدند که این آمار پس از اجرای قانون چک به هر سه روز یک نفر (کاهش ۹۶ درصدی) ثبت گردیده است.

۵۱۲,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰

پیشگیری از ۵۱۲ همت چک برگشتی در سال ۱۴۰۱
در صورت استمرار روند قبلی

نتیجه

کاهش پرونده‌های قوه قضائیه / کاهش بار کاری قوه
قضائیه / کاهش اطاله دادرسی

● اخذ مابه‌التفاوت کالاها پس از حذف ارز ترجیحی

پس از حذف ارز ترجیحی کالاها، اساسی و درحالی‌که بازار مملو از کالاها و وارداتی با ارز ۴۲۰۰ تومانی بود، برخی به پیروی از نرخ‌نامه جدید وزارت صمت، عرضه کالای قدیم با نرخ جدید را در دستور کار قرار دادند. همین مسئله، سرآغاز سودجویی‌های عظیم برخی سوداگران و تزییع حقوق عامه مردم شد.

کمیسیون اصل ۹۰ مجلس باهدف جلوگیری از این سودجویی‌ها، دولت را مکلف کرد تا اخذ مابه‌التفاوت کالاها پس از حذف ارز ترجیحی را در دستور کار قرار دهد. با اجرای این طرح در قالب اخذ مابه‌التفاوت کالاها در بازار عمومی و شبکه دارویی کشور، تاکنون ۲۲ هزار میلیارد ریال به خزانه بازگشته و اجرای طرح همچنان از طرف کمیسیون اصل ۹۰ مجلس شورای اسلامی در حال پیگیری است.

● سامانه تصدیق الکترونیک (پیگیری هدفمند محکومان)

آن دسته از محکومانی که به دلیل جرایم مختلف، در دادگاه‌های عادل محکوم شناخته می‌شوند، بر پایه یک خلأ قانونی می‌توانستند حتی در دوران مرخصی از زندان به استان‌های دیگر کشور سفر کنند و بدون محدودیت به معامله بپردازند، افتتاح حساب کنند و به تزییع حقوق قانونی مردم ادامه دهند.

با پیگیری کمیسیون اصل ۹۰ مجلس شورای اسلامی، مقام قضایی صالح این اختیار قانونی را پیدا کرد که بتواند تمام یا بخشی از خدمات بانکی، مخابراتی، ثبت رسمی و خدماتی را که به صورت الکترونیکی ارائه می‌شود، تا منتفی شدن دستور جلب به صورت موقت محدود نماید.

● نورافکن در تاریک خانه تسهیلات بانکی

پرداخت تسهیلات توسط بانک‌ها، نقطه آغاز خلق پول بانکی و مسیر اصلی افزایش نقدینگی و تخصیص اعتبار است. در این شرایط، پرداخت تسهیلات کلان به تعداد محدودی از مشتریان، ریسک اعتباری شبکه بانکی را افزایش داده و احتمال زیان بانک به دلیل عدم بازپرداخت تسهیلات اعطاشده را افزایش می‌دهد. با پیگیری کمیسیون اصل ۹۰ مجلس شورای اسلامی، بانک مرکزی ملزم شد تا با انتشار بخش مهمی از تسهیلات پرداختی بانک‌ها، با استفاده از ظرفیت نظارت عمومی، از انحرافات، تخلفات و مفسدات بانکی جلوگیری کند. دستاورد اجرای این قانون این بود که برای نخستین بار در تاریخ انقلاب اسلامی، مهم‌ترین بخش خلق پول بانکی یعنی تسهیلات کلان و اشخاص مرتبط شفاف و حدود نیمی از کل تسهیلات بانکی کشور افشا شد.

● افزایش ظرفیت پذیرش رشته‌های پزشکی

نارضایتی فراوان مردم، کمبود پزشک نسبت به استانداردهای جهانی و شکایات متعدد، تنها بخشی از زیان‌های عدم اجرای بند ۳ ماده واحد قانون برقراری عدالت آموزشی در پذیرش دانشجو است.

با ابلاغ مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی درباره افزایش ظرفیت پزشکی و تداوم پیگیری‌ها از سوی کمیسیون اصل ۹۰ مجلس شورای اسلامی، دستورالعمل اجرایی این مصوبه در شورای سنجش و پذیرش دانشجو تدوین، تصویب و اجرایی شد.

● شکستن امضاهای طلایی

بنا بر مفاد قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی، رونق تولید و اصلاح نظام اقتصادی کشور در گرو تسهیل فعالیت بخش خصوصی و کسب‌وکارهای مردمی است. با این حال، هفت خوان اخذ مجوز فعالیت و کاغذبازی اداری، یکی از دغدغه‌های بزرگ همه تولیدکنندگان و مدیران کسب‌وکارهای مردمی بود.

با پیگیری کمیسیون اصل ۹۰ مجلس شورای اسلامی، اتصال ۴۵۱۷ عنوان مجوز به درگاه ملی مجوزهای کشور صورت گرفت. علاوه بر این، شرایطی فراهم شد تا متقاضیان ۹۶ درصد از عناوین مجوزهای کشور بتوانند در درگاه مذکور، مجوز خود را دریافت نمایند. بنا بر تغییرات جدید در قانون «تسهیل صدور مجوزهای کسب‌وکار»، از ابتدای راه‌اندازی درگاه ملی مجوزهای کشور تاکنون بیش از ۹۷۰ هزار مجوز کسب‌وکار به صورت الکترونیکی و غیرکاغذی صادر و فرایند مذکور تا حد زیادی تسهیل و تسریع شده است. همچنین در جریان بررسی برنامه هفتم توسعه، درگاه ملی مجوزها و اصلاح نظام وثیقه‌گذاری مورد تأکید و توجه مجدد مجلس قرار گرفته است و در طول برنامه هفتم صدور هر نوع مجوز کسب‌وکار و استعلام آن صرفاً به صورت غیرحضوری انجام شود.

● قانون جامع حدنگار (کاداستر)

پس از شکایات متعدد از اجرای ناقص قانون جامع حدنگاری در کشور و با ورود قانونی کمیسیون اصل ۹۰ مجلس شورای اسلامی مشخص شد که علی‌رغم اتمام مهلت مقرر پنج‌ساله مندرج در قانون تا سال ۱۳۹۹، فقط ۶ درصد از عملیات حدنگاری در سراسر کشور انجام شده است.

با پیگیری کمیسیون، پیشرفت تدوین سند جامع حدنگاری کشور از ۶ درصد در سال ۱۳۹۹ به بیش از ۵۰ درصد در سال ۱۴۰۱ رسید و از هدررفت هزار میلیارد تومان بودجه موازی برای تهیه نقشه جلوگیری شد تا هم‌اکنون، ارتباط دقیقی میان دستگاه‌های اجرایی و شبکه‌های تهیه نقشه وجود داشته باشد.

● آلودگی هوا

بررسی‌های رسمی وزارت بهداشت نشان داده در ۲۷ شهر ایران با جمعیتی حدود ۳۵ میلیون، مرگ ۲۰ هزار و ۸۳۷ نفر ناشی از ذرات معلق است. در بین این ۲۷ شهر، وضعیت مشهد از همه وخیم‌تر است؛ تا جایی که بر خلاف استاندارد جهانی غلظت ذرات معلق در حد ۱۵ واحد، این مقدار در مشهد به ۳۱۰۷ واحد می‌رسد که حتی از پایتخت کشور نیز بیشتر است. بر این اساس، در سال ۱۴۰۰، غلظت آلاینده‌ها در مشهد ۳۵۷ روز بیشتر از استاندارد جهانی بود و مشهدی‌ها فقط ۸ روز هوای سالم داشته‌اند. کمیسیون اصل ۹۰ مجلس شورای اسلامی پس از ارائه دو گزارش جامع به صحن علنی، پیگیری‌های مؤثر برای تغییر سوخت نیروگاه‌ها از مازوت به گاز، دورزدن تحریم‌ها، ارتقای کیفیت بنزین و سازوکار مربوط به سوزاندن سوخت در خودروها انجام داده است و در این راستا پیشنهادات خود به صحن علنی را دنبال می‌کند.

شرکت‌های حمل‌ونقل بزرگ‌مقیاس و هوشمند

علی‌رغم اهمیت بالای تأثیر صنعت حمل‌ونقل جاده‌ای کالا در توسعه اقتصاد کشور، بررسی‌های آماری، حکایت از توسعه اندک این صنعت نسبت به ظرفیت‌های بسیار بالای سرزمینی ایران دارد. باین‌حال، درآمد پایین راننده‌ها، شفاف نبودن عملکرد رانندگان برای صاحب بار و نرخ بالای مسافت طی شده بدون بار کامیون‌ها، از جمله مشکلات کشور بود. برای رفع این انحصار، با حمایت کمیسیون اصل ۹۰ مجلس، سامانه «بازارگاه» راه‌اندازی گردید و ذیل آن مجوز «شرکت بزرگ‌مقیاس هوشمند» تعریف شد تا از طریق آن و مشابه شرکت‌های اینترنتی حمل‌ونقل مسافر درون‌شهری و برون‌شهری، عرضه و تقاضای بار بزرگ‌مقیاس نیز به صورت بی‌واسطه صورت پذیرد. طبق برآورد کارشناسان حمل‌ونقل، به دلیل حذف واسطه‌ها و دلالتان، بیش از ۵۰ درصد در کاهش نرخ باربری تأثیر خواهد گذاشت.

حفظ ارزش زنجیره تولید

خردشدن و تغییر کاربری اراضی زراعی در سالیان اخیر سرعت مضاعفی داشته و ادامه این روند مخاطره‌آمیز تا دو دهه آینده تبعات امنیتی در حوزه تأمین مایحتاج اساسی و مواد غذایی، مدیریت منابع آب و ازدست‌رفتن اراضی حاصلخیز زراعی در پی خواهد داشت.

کمیسیون اصل ۹۰ مجلس از یک‌سو با ارائه اصلاحیه برای قوانین مرتبط و الزام وزارت جهاد کشاورزی برای اجرای مصوباتی نظیر طرح آزمایشی جمع‌بندی و یکپارچه‌سازی اراضی و فعال‌سازی ظرفیت قوه قضاییه از سوی دیگر، به دنبال جلوگیری از استمرار این تغییر کاربری‌هاست.

بحران آب و استقرار گروه بازرسی در وزارت نیرو

مسئله بحران آب در دنیا از جمله مسائل مهمی است که باعث شده همه کشورها به دنبال تدابیری برای رفع و عبور از این بحران باشند. کمیسیون اصل ۹۰ مجلس شورای اسلامی هم با اعزام و استقرار کارگروه بازرسی و نظارت در وزارت نیرو، برنامه‌های ویژه‌ای را به دستور کار اجرایی این وزارتخانه افزوده است. طرح پلکانی بخشودگی آب‌های کشاورزی، کنتورهای هوشمند، درخواست تجدیدنظر در مصوبه ستاد هماهنگی فرماندهی و پیشگیری استان سیستان و بلوچستان، توقف اجرای ماده ۲۷ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه، رد لایحه پیشنهادی دولت در اسفند ۱۴۰۰ به مجلس، صدور اخطار کتبی در خصوص ضرورت عدم آبیگری سد چمشیر بعد از بررسی‌های دقیق و کارشناسی از جمله این برنامه‌های ویژه بود.

● شکایت‌های مردمی از رئیس‌جمهور سابق

با پایان یافتن دولت دوازدهم، بیش از ۶۸۰ هزار نفر از مردم از اقشار و گروه‌های مختلف با مراجعه به محاکم قضایی، علیه عملکرد رئیس دولت تدبیر و امید در حوزه بورس و ارز ترجیحی شکایت کردند. این شکایات بنا بر ماهیت قانونی کمیسیون اصل ۹۰ به‌عنوان ابزار نظارتی مجلس شورای اسلامی، به این کمیسیون ارجاع شد. پس از تشکیل جلسات متعدد با حضور کارشناسان و صاحب‌نظران، پرونده ویژه‌ای در این باره تشکیل و جهت صدور احکام و تصمیم‌گیری به دادستانی کل کشور ارسال شده است.

● درج اطلاعات خودرویی در پلتفرم‌های معاملاتی

سالانه حدود ۴ میلیون خودروی کارکرده در کشور خرید و فروش می‌شود که به دلیل برخی خلأهای قانونی و زیرساختی، یکی از بسترهای اصلی بروز اختلافات قضایی و دعاوی حقوقی در جامعه است. برای حل این مشکل، در بودجه ۱۴۰۱ مقرر شد تا امکان دسترسی به سوابق و اطلاعات خودرو ایجاد شود؛ اما عدم همکاری برخی سازمان‌ها به اجرای ناقص طرح انجامید. با پیگیری‌های کمیسیون اصل ۹۰ مجلس شورای اسلامی، هم‌اکنون امکان استعلام کامل اطلاعات مرتبط با معاملات خودرو از بسترهای معاملاتی فراهم است.

● افزایش حقوق سربازان وظیفه

تحمیل فشارهای ناشی از خدمت وظیفه به جوانان، یکی از دلایل فرار از خدمت و تشدید پیامدهای بعدی آن است. بسیاری از جوانان تا پیش از این، به دلایل مختلف از جمله فشار اقتصادی ناشی از خدمت تمام‌وقت با حقوق غیرمکفی در نیروهای مسلح به‌عنوان سرباز وظیفه استنکاف داشتند. با پیگیری کمیسیون اصل ۹۰ و با همکاری و هماهنگی مجلس، دولت و نیروهای مسلح، اعتبار عملیاتی برای افزایش حقوق سربازان در بودجه سنواتی ۱۴۰۱ کشور لحاظ شد و به‌صورت پلکانی، سربازان رده‌های مختلف نیروهای مسلح از افزایش چندبرابری حقوق و مزایا بهره‌مند شدند.

● قوت غالب مردم (نان)

نتایج مطالعات علمی حاکی از آن است که مصرف نان سفید اثر چشمگیری در ابتلا به انواع بیماری‌های مزمن غیرواگیر دارد و مصرف غلات کامل می‌تواند از این آسیب‌ها جلوگیری کند. با این حال و با وجود فواید بی‌شمار نان کامل در تأمین نیازهای تغذیه‌ای، چندین دهه است که به دلایل مختلف، آرد سفید و تصفیه‌شده در پخت نان‌های سنتی و فانتزی به‌کارگرفته می‌شود. کمیسیون اصل ۹۰ مجلس شورای اسلامی، وزارتخانه‌های بهداشت، صمت و جهاد را مکلف کرد تا برای حفظ سلامت عموم مردم کشور به‌ویژه قشر کم‌برخوردار، میزان سبوس و سایر ویژگی‌های انواع آرد مصرفی در تهیه نان‌های سنتی را اصلاح کنند تا با توزیع آرد کامل، سبد غذایی خانواده‌ها در کشور بهبود پیدا کند.